

สํานักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

แนวทางการประเมินพฤติกรรม ผู้เรียนอาชีวศึกษา

ตามคํานิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ

แนวทางการประเมินพฤติกรรม
ผู้เรียนอาชีวศึกษา
ตามคํานิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ

สํานักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เอกสาร “แนวทางการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนอาชีวศึกษา ตามค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ” ฉบับนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบันใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน และประเมินผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยได้นำเอารายการค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ มากำหนดพฤติกรรมบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพื่อให้ครูผู้สอนได้นำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการกำหนดเกณฑ์การประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน ขณะทำการสอน ขณะผู้เรียนปฏิบัติงานมอบหมาย หรือพิจารณาจากผลงานของผู้เรียน รวมทั้งสามารถใช้เป็นเกณฑ์การประเมินพฤติกรรมผู้เรียนในการเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาขอขอบคุณคณะครูอาจารย์และศึกษานิเทศก์อาชีวศึกษา ที่ได้ร่วมกันจัดทำเอกสารฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสาร “แนวทางการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนอาชีวศึกษา ตามค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ” ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาให้เป็นทั้งคนดี คนเก่งและเป็นกำลังสำคัญของสังคมและประเทศชาติต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

มีนาคม ๒๕๕๘

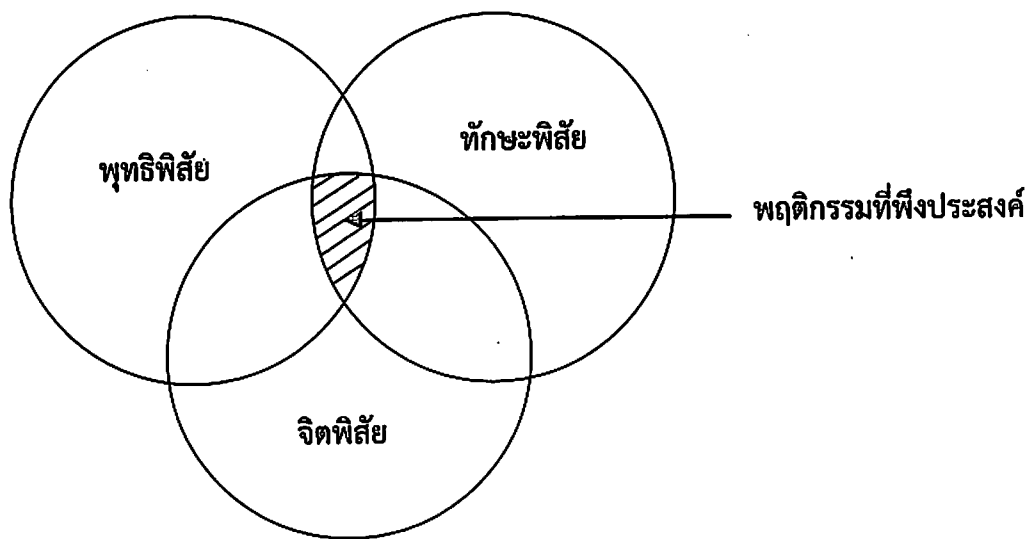
บทนำ

● หลักการและเหตุผล

แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ สู่การปฏิบัติของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายอันได้แก่ เด็ก เยาวชน ข้าราชการ ครู อาจารย์ บุคลากรด้านการศึกษา และประชาชน เพื่อให้ได้รับการปลูกฝังหรือปลูกจิตสำนึกค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ นำไปปฏิบัติในวิถีชีวิต ให้สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาดำเนินการสร้างค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการเข้าเป็นวิถีชีวิตขององค์กร โดยสถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมสร้างค่านิยมในชุมชนอย่างยั่งยืน ที่สำคัญคือ มีแนวทางขับเคลื่อนค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ สู่การดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ ประกอบด้วย

๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษา เล่าเรียน ทางตรงทางอ้อม
๕. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
๗. เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
๘. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย
๙. มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอาย เกรงกลัวต่อบาปตามหลักศาสนา
๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย

๑ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านจิตพิสัย

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยของผู้เรียนอาชีวศึกษา ครอบคลุมถึงด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ซึ่งส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้คำนิยาม คำว่า จริยธรรมและค่านิยม ดังนี้

“จริยธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

“ค่านิยม” หมายถึง สิ่งที่เป็นคุณหรือสิ่งที่ยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง

จริยธรรมกับค่านิยมมีความหมายแตกต่างกันเฉพาะในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติยากที่จะชี้ให้เห็นความแตกต่างกันอย่างชัดเจน (ศาสตราจารย์เกียรติคุณแสง จันทร์งาม, ๒๕๕๐) กล่าวคือ

จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้คนในสังคมนั้น ประพฤติ มีความถูกต้องในความประพฤติ มีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม (Conscience) เป็นหน้าที่ที่สมาชิกในสังคมพึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม

๑๑. ความยุติธรรม (Justice) คือ การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

คุณธรรม (Virtue) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำนิยามว่า หมายถึง สภาพคุณงามความดี

จริยธรรม (Moral or Morality or Ethics) มีความหมายเช่นเดียวกับศีลธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ความประพฤติหรือหน้าที่ที่ชอบ ที่ควรปฏิบัติในการครองชีวิต

คุณธรรมจริยธรรม (Moral virtue) หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่ประพฤติปฏิบัติ หรือหน้าที่ที่ควรปฏิบัติในการครองชีวิต หรือคุณธรรมตามกรอบจริยธรรม

ศีลธรรมและจริยธรรม มีความหมายใกล้เคียงกัน คุณธรรม มีความหมายที่เน้นที่ สภาพ ลักษณะ หรือคุณสมบัติที่แสดงออกถึงความดีงาม จริยธรรม มีความหมายเน้นที่ ความประพฤติหรือการปฏิบัติที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม กระบวนการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการที่มุ่งพัฒนาความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่ดีในบุคคล เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีต่อไป (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ๒๕๔๘)

นิยามข้างต้นชี้ให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย มีขอบข่ายครอบคลุมแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกและพฤติกรรม ตามกรอบของค่านิยม จารีต ประเพณี คุณธรรม ศีลธรรมตามหลักศาสนา มาตรฐาน กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนสภาพในอุดมคติที่ควรจะเป็น ทั้งในระดับบุคคล คือ ในเด็ก เยาวชน ตลอดจนในระดับสังคมและประเทศต่อไป

เอกสารฉบับนี้ เป็นการนำค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ มากำหนดเป็น พฤติกรรมบ่งชี้พร้อมเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อการวัดด้านจิตพิสัย อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอาชีวศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะด้านจิตพิสัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก การยอมรับ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ บุคคล การวัดและประเมินผลด้านนี้ค่อนข้างยากและซับซ้อน จึงควรใช้วิธีการที่หลากหลายและ ใช้เครื่องมือหลายชนิดประกอบกันเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด

การวัดและประเมินผลโดยทั่วไปนั้นจะต้องวัดให้ครอบคลุมคุณลักษณะทั้งด้าน พุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องทราบระดับของพฤติกรรมการเรียนรู้ ในที่นี้จะกล่าวถึงพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ซึ่งแครทวอลและคณะได้จำแนกจิตพิสัยออกเป็น ๕ ชั้น ดังนี้

๒. ระหว่างการเรียนการสอนยังดำเนินอยู่ ขณะที่สอน ผู้สอนจะต้องคอยตรวจสอบผู้เรียนอยู่เสมอว่าผู้เรียนมีพัฒนาการใดที่บกพร่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาทางแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น การสังเกตนั้นควรสังเกตทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตลอดภาคเรียน โดยเน้นที่การแสดงออกซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางด้านพฤติกรรม

๓. เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน เป็นการสรุปคุณภาพของผู้เรียนว่าอยู่ในระดับใด เป็นการตรวจสอบว่าสถานศึกษาได้ปลูกฝังคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด

๑ ข้อควรคำนึงถึงในการประเมินด้านจิตพิสัย

๑. การวัดความรู้สึกเป็นการวัดทางอ้อม ต้องใช้เวลาสังเกตนาน ๆ จึงจะมีความเที่ยงตรง การเรียนการสอนที่มีจำนวนผู้เรียนมาก ๆ อาจทำได้ยาก

๒. ผู้สังเกตต้องตั้งจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าจะศึกษาพฤติกรรมผู้เรียนในด้านใด เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ฯลฯ

๓. ผู้เรียนอาจตอบหรือแสดงพฤติกรรมไม่ตรงกับความเป็นจริง ผู้สอนจึงควรเป็นกันเอง และกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นถึงประโยชน์ที่เขาจะได้รับ

๑ เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินด้านจิตพิสัย

การวัดและประเมินคุณลักษณะด้านจิตพิสัย เป็นการวัดและประเมินที่ทำได้ยาก เพราะไม่ใช่เรื่องถูก-ผิด แต่เป็นการวัดความรู้สึก การวัดและประเมินพฤติกรรมด้านจิตพิสัยมี ๒ วิธี คือ

๑. ผู้อื่นประเมิน ครูประเมินหรือเพื่อนประเมิน
๒. การประเมินตนเอง

เครื่องมือที่ใช้มี ๒ ประเภท ประกอบด้วย

๑. แบบจำกัดคำตอบ ได้แก่ แบบมาตราประมาณค่า แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบตรวจสอบรายการ แบบวัดเชิงสถานการณ์ ฯลฯ

๒. แบบตอบโดยเสรี ได้แก่ แบบวัดเชิงสถานการณ์ แบบระเบียบพฤติกรรม แบบระบายความในใจ ฯลฯ

ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะเครื่องมือที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้ง่าย ๆ คือ “แบบสังเกต”

แบบสังเกต เป็นเครื่องมือวัดที่นิยมใช้กันมาก เครื่องมือนี้ครูผู้สอนต้องใช้ประสาทสัมผัสในการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน ผลการสังเกตจะมีความเที่ยงตรงเพียงไร ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ๓ ประการดังนี้

การนำค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ สู่การปฏิบัติ

เพื่อให้สถานศึกษาและครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกันในการพัฒนาของผู้สำเร็จการศึกษาตามระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยกระบวนการเรียนการสอนให้ใช้ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างยั่งยืน สถานศึกษาและครูผู้สอนควรศึกษาค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ พร้อมทั้งพฤติกรรมบ่งชี้ตามบริบทของกิจกรรมและงานนั้น ๆ ซึ่งสามารถสังเกตและประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนได้ขณะที่ทำการสอนหรือปฏิบัติงานมอบหมาย และผลงานของผู้เรียน รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑ ขั้นตอนการนำค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการสู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ ๑	ศึกษาค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ รวมทั้งนิยามและพฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อพิจารณาว่ารายการใดครอบคลุมและสอดคล้องกับลักษณะกิจกรรมหรืองานที่มอบหมายแก่ผู้เรียน
ขั้นตอนที่ ๒	ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของผู้เรียน
ขั้นตอนที่ ๓	ศึกษาแนวปฏิบัติและวิธีการพัฒนาตัวชี้วัดของแต่ละพฤติกรรมอันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
ขั้นตอนที่ ๔	ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนก่อนการพัฒนา
ขั้นตอนที่ ๕	กำหนดสัดส่วนการให้คะแนน วิธีการประเมินและเกณฑ์การประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนในแต่ละรายการสอน หน่วยการเรียนรู้ หรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ
ขั้นตอนที่ ๖	เลือก พัฒนา หรือสร้างเครื่องมือประเมินพฤติกรรมตามความเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะกิจกรรมหรืองาน
ขั้นตอนที่ ๗	ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้และประเมินผลเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง
ขั้นตอนที่ ๘	สรุปผลการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของผู้เรียน

๑๑ แนวทางการประเมินค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ

รายการประเมิน	พฤติกรรมบ่งชี้	เกณฑ์การให้คะแนน
<p>๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงการเป็นพลเมืองที่ดี ด้วยความสำนึก ความภาคภูมิใจในเอกราช และความเสียสละของบรรพบุรุษไทย ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์</p>	<p>๑.๑ ร่วมกิจกรรมเข้าแถว ยืนตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ</p>	<p>☐ ๑ = เข้าร่วมกิจกรรมบางครั้งและต้องร้องขอ</p> <p>☐ ๒ = เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งและต้องร้องขอ</p> <p>☐ ๓ = เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ</p> <p>☐ ๔ = เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งด้วยความสมัครใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี</p>
	<p>๑.๒ ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<p>☐ ๑ = เข้าร่วมกิจกรรมบางครั้งและต้องร้องขอ</p> <p>☐ ๒ = เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งและต้องร้องขอ</p> <p>☐ ๓ = เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ</p> <p>☐ ๔ = เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งด้วยความสมัครใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี</p>
	<p>๑.๓ ร่วมกิจกรรมวันสำคัญที่เกี่ยวกับการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์</p>	<p>☐ ๑ = เข้าร่วมกิจกรรมบางครั้งและต้องร้องขอ</p> <p>☐ ๒ = เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งและต้องร้องขอ</p> <p>☐ ๓ = เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ</p> <p>☐ ๔ = เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งด้วยความสมัครใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี</p>
<p>๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนตามความเป็นจริงที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ยอมรับผลของการกระทำของตนเองและผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเองเมื่อประสบความยากลำบากและไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย</p>	<p>๒.๑ ประพฤติปฏิบัติตนตามความเป็นจริงที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ยอมรับผลของการกระทำของตนเองและผู้อื่น</p>	<p>☐ ๑ = ประพฤติตรงตามความเป็นจริงบ้าง แต่ให้ข้อมูลไม่ตรงตามความเป็นจริงและไม่ยอมรับเมื่อกระทำผิด</p> <p>☐ ๒ = ประพฤติตรงตามความเป็นจริง แต่ให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน และไม่ยอมรับเมื่อกระทำผิด</p> <p>☐ ๓ = ประพฤติตรงตามความเป็นจริง ให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง ยอมรับเมื่อกระทำผิดเสมอ</p> <p>☐ ๔ = ประพฤติตรงตามความเป็นจริงให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง ยอมรับเมื่อกระทำผิดเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดีได้</p>

รายการประเมิน	พฤติกรรมบ่งชี้	เกณฑ์การให้คะแนน
	๓.๒ เอาใจใส่ ดูแล ช่วยเหลือภารกิจ การงาน ปฏิบัติตน ตามคำสั่งสอนที่ ถูกต้องและเหมาะสม	☐ ๑ = ไม่เอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือภารกิจการทำงาน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอน ☐ ๒ = เอาใจใส่ ดูแลช่วยเหลือภารกิจการทำงาน บ้าง ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนบ้าง ☐ ๓ = เอาใจใส่ ดูแลช่วยเหลือภารกิจการทำงาน ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนที่ถูกต้องและ เหมาะสมทุกครั้ง ☐ ๔ = เอาใจใส่ ดูแลช่วยเหลือภารกิจการทำงาน ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนที่ถูกต้อง เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดี
	๓.๓ ตอบแทนบุญคุณของ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์และ ผู้มีพระคุณ	☐ ๑ = ตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์และผู้มีพระคุณ ☐ ๒ = ตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์และผู้มีพระคุณเป็นที่ ยอมรับ ☐ ๓ = ตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์และผู้มีพระคุณเป็นที่ ยอมรับ และมีชื่อเสียง ☐ ๔ = ตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์และผู้มีพระคุณเป็นที่ ยอมรับ มีชื่อเสียง และเป็นแบบอย่างที่ดี
๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่น ศึกษาเล่าเรียน ทั้ง ทางตรงและทางอ้อม หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติตนที่แสดงถึงการ แสวงหาความรู้ทั้ง ทางตรงและทางอ้อม อย่างสม่ำเสมอ ด้วย ความมุ่งมั่นตั้งใจ เพียรพยายามในการ ศึกษาและปฏิบัติงาน ใช้สติปัญญาในการ แก้ปัญหา และพัฒนา สิ่งใหม่ๆ จนบรรลุผล สำเร็จ	๔.๑ แสวงหาความรู้ทั้ง ทางตรงและทางอ้อม	☐ ๑ = แสวงหาความรู้ทางตรงเพียงอย่างเดียว ☐ ๒ = แสวงหาความรู้ทางตรงและทางอ้อมเมื่อ ได้รับมอบหมายเท่านั้น ☐ ๓ = แสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยตนเอง ☐ ๔ = แสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยตนเอง และเป็นแบบอย่างที่ดี
	๔.๒ มุ่งมั่นตั้งใจเพียร พยายามในการศึกษา และปฏิบัติงาน	☐ ๑ = ตั้งใจในการศึกษาและปฏิบัติงานน้อย ☐ ๒ = มุ่งมั่นตั้งใจในการศึกษาและปฏิบัติงาน ☐ ๓ = มุ่งมั่นตั้งใจ เพียรพยายามในการศึกษา และปฏิบัติงาน ☐ ๔ = มุ่งมั่นตั้งใจ เพียรพยายามในการศึกษา และปฏิบัติงานจนเป็นแบบอย่างที่ดี

รายการประเมิน	พฤติกรรมบ่งชี้	เกณฑ์การให้คะแนน
<p>๖. มีศีลธรรม รักษาความ สัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแม่และแบ่งปัน หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติตนโดยยึดมั่น ในคำสัญญา มีจิตใจ โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือ ผู้อื่นเท่าที่ทำได้ ทั้ง กำลังทรัพย์ กำลังกาย และกำลังสติปัญญา</p>	<p>๖.๑ ประพฤติตนตามหลัก ศีลธรรมอันดีงาม</p>	<p>☐ ๑ = ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของ ศาสนาที่นับถือ</p> <p>☐ ๒ = ปฏิบัติตนและเข้าร่วมกิจกรรมของศาสนา ที่ตนนับถือ</p> <p>☐ ๓ = ปฏิบัติตนและเข้าร่วมกิจกรรมของศาสนา ที่ตนนับถือด้วยความสมัครใจ</p> <p>☐ ๔ = ปฏิบัติและเข้าร่วมกิจกรรมของศาสนาที่ ตนนับถืออย่างสม่ำเสมอจนเป็น แบบอย่างที่ดี</p>
	<p>๖.๒ ปฏิบัติโดยยึดตาม กติกา ข้อตกลง/กฎ/ ระเบียบของ สถานศึกษา</p>	<p>☐ ๑ = ไม่ปฏิบัติตามกติกา ข้อตกลง กฎระเบียบของสถานศึกษา</p> <p>☐ ๒ = ปฏิบัติตนโดยยึดมั่นตามกติกา ข้อตกลง กฎระเบียบของสถานศึกษาเมื่อถูกร้องขอ</p> <p>☐ ๓ = ปฏิบัติตนโดยยึดมั่นตามกติกา ข้อตกลง กฎระเบียบ ของสถานศึกษาด้วยความ สมัครใจ</p> <p>☐ ๔ = ชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตนโดยยึดมั่นตาม กติกา ข้อตกลง กฎระเบียบของ สถานศึกษาจนเป็นแบบอย่างที่ดี</p>
	<p>๖.๓ หวังดีโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น ตามโอกาส</p>	<p>☐ ๑ = หวังดีโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อ ถูกร้องขอ</p> <p>☐ ๒ = หวังดี โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ความสมัครใจ</p> <p>☐ ๓ = หวังดี ชักชวนให้ผู้อื่นมีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น</p> <p>☐ ๔ = หวังดี ชักชวนให้ผู้อื่นมีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่นจนเป็นแบบอย่างที่ดี</p>
	<p>๖.๔ ให้ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ และช่วยเหลือผู้อื่น</p>	<p>☐ ๑ = ไม่ให้ ไม่แบ่งปัน ไม่เอื้อเฟื้อ ไม่ช่วยเหลือ ผู้อื่น</p> <p>☐ ๒ = ให้ แบ่งปันเอื้อเฟื้อ และช่วยเหลือผู้อื่น เป็นบางครั้ง</p> <p>☐ ๓ = ให้ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อและช่วยเหลือผู้อื่น เป็นประจำ</p> <p>☐ ๔ = ให้ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อและช่วยเหลือผู้อื่น เป็นประจำและเป็นแบบอย่างที่ดี</p>

รายการประเมิน	พฤติกรรมบ่งชี้	เกณฑ์การให้คะแนน
	๘.๒ ประพฤติตรงตามคำสั่งหรือข้อบังคับของสถานศึกษา	☐ ๑ = แต่งกายไม่ถูกระเบียบเป็นประจำ ☐ ๒ = แต่งกายถูกระเบียบเป็นบางครั้ง ☐ ๓ = แต่งกายถูกระเบียบเป็นประจำ ☐ ๔ = แต่งกายถูกระเบียบเป็นประจำและเป็นแบบอย่างที่ดี
	๘.๓ เคารพและนอบน้อมต่อผู้ใหญ่	☐ ๑ = เคารพ นอบน้อมต่อผู้ใหญ่ ☐ ๒ = เคารพ นอบน้อมต่อผู้ใหญ่อย่างสม่ำเสมอ ☐ ๓ = ชักชวนให้ผู้อื่นเคารพ นอบน้อมต่อผู้ใหญ่ ☐ ๔ = เคารพ นอบน้อมต่อผู้ใหญ่และเป็นแบบอย่างที่ดี
๙. มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ อย่างรอบคอบถูกต้องเหมาะสม และน้อมนำพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต	๙.๑ คិតติ พุคตี ทำดี	☐ ๑ = พุคตี / ทำดีเมื่อถูกร้องขอ ☐ ๒ = พุคตี / ทำดี เป็นบางครั้ง ☐ ๓ = พุคตี / ทำดีด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ☐ ๔ = พุคตี / ทำดีด้วยตนเองทุกครั้งและเป็นแบบอย่างที่ดี
	๙.๒ สุภาพ เรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน ตามสถานภาพและกาลเทศะ	☐ ๑ = สุภาพ เรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตนตามที่ร้องขอ ☐ ๒ = สุภาพ เรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตนบางครั้ง ☐ ๓ = สุภาพ เรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตนด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ เหมาะสมตามกาลเทศะ ☐ ๔ = สุภาพ เรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะเหมาะสมตามกาลเทศะ อย่างสม่ำเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดี
	๙.๓ รอบคอบเหมาะสมกับวัย สถานการณ์และบทบาทของตนเอง ตามแนวพระราชดำริส	☐ ๑ = รอบคอบ / เหมาะสมตามวัยเมื่อถูกร้องขอ ☐ ๒ = รอบคอบ / เหมาะสมตามวัยบางครั้ง ☐ ๓ = รอบคอบ / เหมาะสมตามวัยอย่างสม่ำเสมอ ☐ ๔ = รอบคอบ / เหมาะสมตามวัยอย่างสม่ำเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดีตามแนวพระราชดำริส

รายการประเมิน	พฤติกรรมบ่งชี้	เกณฑ์การให้คะแนน
<p>๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละเอียดเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา</p> <p>หมายถึง การปฏิบัติให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัย และมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ไม่กระทำความชั่วใด ๆ ยึดมั่นในการทำความดีตามหลักศาสนา</p>	<p>๑๑.๑ ดูแล รักษาสุขภาพร่างกายตามสุขอนามัย</p>	<p>☐ ๑ = แต่งกายไม่สะอาด ไม่ดูแลรักษาสุขอนามัย</p> <p>☐ ๒ = แต่งกายสะอาดแต่ไม่รักษาสุขอนามัย</p> <p>☐ ๓ = แต่งกายสะอาดรักษาสุขอนามัย</p> <p>☐ ๔ = แต่งกายสะอาดรักษาสุขภาพร่างกายตามหลักสุขอนามัย</p>
	<p>๑๑.๒ ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข</p>	<p>☐ ๑ = เกี่ยวข้องกับอบายมุข</p> <p>☐ ๒ = จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงเฝ้าระวัง (เคยเกี่ยวข้องกับอบายมุข)</p> <p>☐ ๓ = ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข และใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า</p> <p>☐ ๔ = ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่าและชักชวนเพื่อนให้ห่างไกลอบายมุข</p>
	<p>๑๑.๓ ไม่นำทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตนเอง</p>	<p>☐ ๑ = นำทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง</p> <p>☐ ๒ = ไม่นำทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตนเอง</p> <p>☐ ๓ = ไม่นำทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตนเอง และดูแลทรัพย์สินของผู้อื่น</p> <p>☐ ๔ = ไม่นำทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตนเอง ดูแลทรัพย์สินของผู้อื่นและส่วนรวม</p>
	<p>๑๑.๔ หลีกเลียงแหล่งมั่วสุม</p>	<p>☐ ๑ = อยู่ในแหล่งมั่วสุมและเกี่ยวข้องกับอบายมุข</p> <p>☐ ๒ = หลีกเลียงแหล่งมั่วสุม ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข</p> <p>☐ ๓ = หลีกเลียงแหล่งมั่วสุม ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขโดยใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า</p> <p>☐ ๔ = หลีกเลียงแหล่งมั่วสุม ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขโดยใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า และชักชวนเพื่อนห่างไกลจากแหล่งมั่วสุมและอบายมุข</p>

ตัวอย่าง

แบบประเมินค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ

๑. แบบบันทึกการสังเกต

เป็นแบบฟอร์มที่ใช้ในการประเมินพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของผู้เรียน โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกประเมินเฉพาะรายการและพฤติกรรมบ่งชี้ที่เกิดขึ้นและสามารถวัดได้ แล้วให้ค่าระดับคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนด

ตัวอย่าง

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการพฤติกรรมที่ประเมิน				
		ไฝหาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม			มีระเบียบ วินัย เคารพ กฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่	
		แสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม	มุ่งมั่นตั้งใจ เพียรพยายาม ในการศึกษา และปฏิบัติงาน	แก้ปัญหา และพัฒนา สิ่งใหม่ๆ จน บรรลุผลสำเร็จ	ตรงต่อเวลา	เคารพและ นอบน้อมต่อผู้ใหญ่
๑						
๒						
๓						

คำอธิบาย ค่าระดับคะแนนของพฤติกรรมที่สังเกตได้ คือ

๑ รายการประเมินที่ ๔ ไฝหาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม

พฤติกรรมบ่งชี้	เกณฑ์การให้คะแนน
๔.๑ แสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม	๑ = แสวงหาความรู้ทางตรงเพียงอย่างเดียว ๒ = แสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมเมื่อได้รับมอบหมายเท่านั้น ๓ = แสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยตนเอง ๔ = แสวงหาความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยตนเอง และเป็นแบบอย่างที่ดี

๒. แบบตรวจสอบรายการ

เป็นแบบฟอร์มที่ประกอบด้วยรายการของพฤติกรรมที่ต้องการประเมินจากการสังเกต พฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการปฏิบัติงาน ว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้นหรือไม่ โดย พิจารณาเป็น ๒ ลักษณะ คือ ทำ/ปฏิบัติ-ไม่ทำ/ไม่ปฏิบัติ หรือ ใช่-ไม่ใช่ แล้วให้ค่าระดับคะแนน เป็น ๑ ในกรณีที่ทำ/ปฏิบัติ/ใช่ และให้ ๐ ในกรณีที่ไม่ทำ/ไม่ปฏิบัติ/ไม่ใช่

ตัวอย่าง แบบตรวจสอบรายการประเมินที่ ๑๐

รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รู้จักคอยมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็ แจกจ่ายจำหน่ายและพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมเมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี

เลขที่	ชื่อ-สกุล	ใช้วัสดุถูกต้อง พอดีและเหมาะสมกับงาน		เก็บออมถนอมใช้ ทรัพย์สิน สิ่งของให้ เกิดประโยชน์คุ้มค่า		ปฏิบัติงานตามที่ได้ รับมอบหมายสำเร็จ ตามกำหนด โดยคำนึงถึงความ ปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่น	
		ทำ	ไม่ทำ	ทำ	ไม่ทำ	ทำ	ไม่ทำ
๑							
๒							
๓							

ลงชื่อ ผู้สังเกต
 (.....)
 วันที่

รายการประเมิน	คะแนนที่ได้	เกณฑ์การให้คะแนน
พฤติกรรมลักษณะนิสัย ๑. ตรงต่อเวลา		๑ = ส่งงานไม่ตรงเวลา ๒ = ส่งงานตรงตามเวลาที่กำหนด
๒. มุ่งมั่นตั้งใจเพียรพยายาม ในการปฏิบัติงาน		๑ = มุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานน้อย ๒ = มุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน
รวม		